

Posudek školitele na bakalářskou práci Lukáše Bozděcha „Vývoj mužské nadúmrtnosti v zemích EU v období 1970–2005“

Bakalářskou práci Lukáše Bozděcha „Vývoj mužské nadúmrtnosti v zemích EU v období 1970–2005“ tvoří 44 stran textu. Práce má standardní strukturu, je rozdělena do pěti kapitol, které jsou doplněny seznamy tabulek, obrázků a použité literatury.

Hlavním cílem předložené práce byla analýza vývoje nadúmrtnosti mužů v členských státech Evropské unie v období 1970–2005 se zaměřením na nalezení podobností a rozdílů v jednotlivých zemích. Vyústěním autorova úsilí měl být pokus o vytvoření vlastní typologie rozložení intenzity mužské nadúmrtnosti podle věku ve studovaných zemích v analyzovaném období. Rovněž byla pozornost věnována teoriím, které se pokouší vysvětlit existenci mužské nadúmrtnosti a osvětlují, co ji způsobuje nebo k ní přispívá; snaží se také popsat vliv biologických a sociálních faktorů. K dalším cílům práce se řadí také pokus o ověření čtyř základních hypotéz, které se po řadě zabývají vyšší úrovní nadúmrtnosti mužů v postkomunistických zemích, změnou tohoto jevu v čase z hlediska celkové úrovně a její struktury, vlivem hlubokých sociálně-politických změn na extrémní nárůst rozdílu v intenzitě úmrtnosti mužů a žen, a také hypotézou homogenizace studovaných zemí z hlediska poklesu intenzity mužské nadúmrtnosti v posledních letech vymezeného období.

V první část práce jsou stručně nastíněny teoretické poznatky o nadúmrtnosti mužů ve vyspělých zemích, autor se také pokusil na základě studia literatury popsat historický vývoj tohoto jevu včetně popisu věkového profilu mužské nadúmrtnosti, prezentuje hypotézy o příčinách tohoto jevu, zabývá se biologickými a sociálními faktory způsobujícími kratší délku života mužů. V závěru této části práce velmi stručně nastiňuje možný další vývoj studovaného jevu. Ve druhé kapitole nacházíme prezentaci použitých ukazatelů, velmi stručnou zmínku o zdrojích dat a informací, a také pro potřeby následné analýzy rozdělení studovaných zemí do čtyř základních skupin na základě geografické blízkosti a podobnosti v politickém a sociálně-ekonomickém vývoji. Následující kapitola představují stěžejní část předložené práce. Autor v ní postupně v rámci čtyřech vymezených skupin zemí (pobaltské země, postkomunistické středoevropské státy, země Pyrenejského poloostrova a ostatní členské státy Evropské unie) se zabývá vývojem rozdílů střední délky života při narození žen a mužů, porovnává intenzitu úmrtnosti podle věku a pohlaví a relativní přírůstky mužské nadúmrtnosti. Dále analyzuje studovaný jev z hlediska nejvýznamnějších příčin smrti. V poslední části této kapitoly autor vymezuje tři typy věkových profilů mužské nadúmrtnosti na základě jejího průběhu (vývoje) ve sledovaných zemích. V závěru práce jsou poměrně stručně shrnuty nejdůležitější poznatky včetně vyhodnocení v úvodní části prezentovaných hypotéz.

Předložená práce má podstatné nedostatky obsahové i formální, které jsou také důsledkem absence jakékoli efektivní komunikace ze školitelem. Na prvním místě uvádím nedostatečný přístup k řešení zadaného úkolu projevující se relativně omezenou přidanou hodnotou k převzatým informacím: autor nezvládá bez potíží českou demografickou terminologii (používá ukazatel „m/f ratio“), v seznamu literatury chybí jakýkoli titul české provenience, omezuje se na detailnější smysluplné hodnocení nadúmrtnosti mužů pouze podle věku, chybí propracovanější explanace výsledků apod. Dalším závažným problémem je neprůkaznost výsledků analýz nacházejících se ve třetí kapitole. Autor nejprve srovnává vývoj v rozdílech naděje dožití při narození, přičemž tento vývoj je graficky doložen pouze Lotyšsko. Změny poměru mužské a ženské úmrtnosti podle věku v čase jsou zase prezentovány jen na příkladu Litvy. Relativní přírůstky mužské nadúmrtnosti ilustruje opět pouze pro Litvu. Lukáš Bozděch nebere v potaz, že prostřednictvím omezeného počtu grafů nemůže zobecňovat prezentované trendy pro všechny země dané geografické skupiny. Obdobný přístup je aplikován i u dalších studovaných skupin zemí, přitom není jasné, podle jakých kritérií autor vybral jednu až dvě země, pro které ilustroval jiné ukazatele než jen v celkové intenzitě úmrtnosti žen a mužů. Neméně zásadním problémem hodnocené práce je na mnoha místech neexistence či nedostatečné uvádění zdrojů, ze kterých autor čerpal. Typickým příkladem je celá podkapitola 3.5, která se zabývá mužskou nadúmrtností z hlediska nejvýznamnějších příčin smrti. Lukáš Bozděch také nedodržuje typografická pravidla zpracování vysokoškolských prací – na několika místech práce

používá bezpatkové písmo, neodsazuje první řádek v odstavcích, nejednotně nastavuje okraje stránek; úroveň zpracování grafů také nezvyšuje kvalitu předložené práce.

Závěrem lze konstatovat, že bakalářská práce Lukáše Bozděcha „Vývoj mužské nadúmrtnosti v zemích EU v období 1970–2005“ má vzhledem k uvedeným chybám a dalším neuvedeným nedostatkům značně zredukován svůj poznávací potenciál, nicméně se domnívám, že za určitých podmínek může vyhovět požadavkům kladeným na bakalářskou práci.

V Praze dne 5. 9. 2010

RNDr. Boris Burcin, Ph.D.
školitel